

Асиметрії розвитку кредитних і депозитних банківських послуг в Україні в умовах фінтех–трансформації

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження обумовлена трансформацією ринку банківських послуг під впливом фінтеху та цифровізації фінансових сервісів, що супроводжується зміною механізмів надання кредитних і депозитних послуг, підвищенням їх доступності та інклюзивності, а також трансформацією поведінкових моделей споживачів. Водночас в умовах української банківської системи посилюються структурні диспропорції між процесами залучення депозитних ресурсів і кредитною активністю банків, що свідчить про формування асиметрій у розвитку ключових сегментів банківських послуг та актуалізує необхідність їх поглибленого наукового дослідження в контексті забезпечення ефективного фінансового посередництва й економічного розвитку.

Метою статті є дослідження асиметрій розвитку кредитних і депозитних банківських послуг в Україні в умовах фінтех–трансформації, а також оцінювання їх впливу на реалізацію функцій фінансового посередництва та ресурсне забезпечення економіки.

Завдання дослідження випливають з поставленої мети та забезпечують її досягнення включаючи: обґрунтування необхідності збалансування кредитних та депозитних послуг банків; оцінка динаміки показників, що відображають розвиток ринку кредитних і депозитних послуг; виявлення та інтерпретація показників, що свідчать про наявність асиметрій розвитку кредитного та депозитного сегментів у банківській системі України; аргументація впливу цифрових технологій на ринку банківських послуг.

Методи дослідження: статистичний, порівняльний, структурний аналіз, метод відносних величин, графічний, табличний, узагальнення, синтезу та логічного аналізу.

Основні результати дослідження. У статті встановлено наявність стійких асиметрій у розвитку кредитних і депозитних банківських послуг в Україні в умовах фінтех–трансформації. На основі аналізу динаміки кредитних і депозитних портфелів, показників кредитного та депозитного проникнення, структури банківських ресурсів і процентних ставок виявлено посилення диспропорцій між процесами акумуляції депозитних ресурсів та їх трансформацією у кредитні вкладення. Визначено, що цифровізація банківських послуг сприяє підвищенню доступності та інклюзивності фінансових сервісів, однак не забезпечує усунення структурних розривів між депозитною та кредитною активністю банків. Обґрунтовано, що важливими чинниками формування асиметрій залишаються переорієнтація ресурсів банків на операції з ОВДП, висока частка короткострокових депозитів і кредитів, підвищені кредитні ризики, а також суттєва роль державних програм підтримки кредитування в умовах воєнної економіки.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані при формуванні державної політики розвитку банківського сектору, удосконаленні механізмів фінансового посередництва, розробці стратегій цифровізації банківських послуг, а також у практиці управління кредитною та депозитною діяльністю банківських установ.

Висновки. Результати дослідження підтверджують поглиблення асиметрій у розвитку кредитних і депозитних банківських послуг в Україні, що проявляється у посиленні диспропорцій між процесами залучення депозитних ресурсів та кредитною активністю банків. Обґрунтовано, що подальша цифровізація банківського сектору повинна орієнтуватися не лише на технологічну модернізацію фінансових сервісів, але й на посилення ефективності фінансового посередництва та ресурсного забезпечення економічного розвитку.

Ключові слова: ринок банківських послуг, фінансові послуги, банківські послуги, кредитні послуги, депозитні послуги, цифровізація банківської діяльності.

JEL Codes G21, G28, O31, O33

VITALII MELNYK

Development asymmetries of credit and deposit banking services in Ukraine under fintech transformation

Relevance of the research topic. The relevance of the study is determined by the transformation

of the banking services market under the influence of fintech and the digitalization of financial services, which is accompanied by changes in the mechanisms for providing credit and deposit services, increased accessibility and inclusiveness of financial services, as well as the transformation of consumer behavioral models. At the same time, within the Ukrainian banking system, structural disproportions between the processes of attracting deposit resources and the credit activity of banks are intensifying, indicating the emergence of asymmetries in the development of key segments of banking services and highlighting the need for their deeper scientific investigation in the context of ensuring effective financial intermediation and economic development.

The purpose of the article is to investigate the asymmetries in the development of credit and deposit banking services in Ukraine under conditions of fintech transformation, as well as to assess their impact on the implementation of financial intermediation functions and the resource support of the economy.

Research objectives: substantiation of the necessity to balance credit and deposit banking services; assessment of the dynamics of indicators reflecting the development of the credit and deposit services market; identification and interpretation of indicators evidencing asymmetries in the development of credit and deposit segments within the Ukrainian banking system; and substantiation of the impact of digital technologies on the banking services market.

Research methods: statistical, comparative and structural analysis, method of relative indicators, graphical and tabular methods, generalization, synthesis, and logical analysis.

Main research findings. The article identifies the existence of persistent asymmetries in the development of credit and deposit banking services in Ukraine under conditions of fintech transformation. Based on the analysis of the dynamics of credit and deposit portfolios, indicators of credit and deposit penetration, the structure of banking resources, and interest rates, the study reveals an intensification of disproportions between the processes of deposit accumulation and their transformation into credit investments. It is determined that the digitalization of banking services contributes to increasing the accessibility and inclusiveness of financial services; however, it does not ensure the elimination of structural gaps between deposit and credit activity of banks. The study substantiates that the key factors behind these asymmetries include the reorientation of bank resources toward domestic government bonds, the high share of short-term deposits and loans, elevated credit risks, as well as the significant role of state-supported lending programs under wartime economic conditions.

Field of application of the results. The research findings can be used in the formation of state policy for the development of the banking sector, the improvement of financial intermediation mechanisms, the development of strategies for the digitalization of banking services, as well as in the practice of managing credit and deposit activities of banking institutions.

Conclusions. The research findings confirm the deepening asymmetries in the development of credit and deposit banking services in Ukraine, manifested in the growing disproportions between the processes of attracting deposit resources and the credit activity of banks. It is substantiated that further digitalization of the banking sector should be focused not only on the technological modernization of financial services, but also on strengthening the efficiency of financial intermediation and the resource support of economic development.

Keywords: banking services market, financial services, banking services, credit services, deposit services, digitalization of banking activity.

Постановка проблеми. Кредитні та депозитні банківські послуги традиційно формують ядро ринку банківських послуг, забезпечуючи переважну частку доходів банківських установ та визначаючи їхню функціональну роль у фінансовому посередництві. Саме ці сегменти є найбільш затребуваними з боку економічних агентів і водночас характеризуються високим рівнем про-

дуктової диверсифікації за строками, вартісними параметрами, рівнем ризику та каналами надання. Орієнтація на потреби клієнтів у поєднанні з інтенсивним впровадженням фінтех-рішень зумовлює трансформацію форм надання кредитних і депозитних послуг, їх інтеграцію в комплексні банківські продукти та перехід у цифрові формати. Унаслідок цього зростає доступність,

зручність та інклюзивність відповідних сервісів, що, у свою чергу, модифікує поведінкові моделі споживачів і параметри функціонування банківського сектору загалом.

Водночас вплив фінтех–трансформації на динаміку розвитку кредитних і депозитних послуг не є лінійним та однозначним, що актуалізує проблему їх асиметричного розвитку. Особливого значення набуває дисбаланс у співвідношенні між цими сегментами, оскільки активність залучення депозитів формує ресурсну базу банків і визначає потенціал кредитного забезпечення економіки. Однак у сучасних умовах спостерігається відхилення від традиційної логіки кредитно–депозитного посередництва: навіть за умов зростання депозитної бази банки демонструють стриману кредитну активність, переорієнтовуючи акумульовані ресурси на альтернативні напрями розміщення активів. Така тенденція свідчить про наявність структурних асиметрій у розвитку ключових банківських послуг, що потребує поглибленого дослідження з урахуванням впливу фінтеху як одного з визначальних чинників трансформації сучасного банківського середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку кредитних і депозитних банківських послуг в умовах цифровізації перебувають у центрі сучасних фінансових досліджень. Ю. Шаповал [1] досліджує взаємозв'язок фінансової глибини та фінансової інклюзії в Україні. Ю. Вергелюк і М. Ганцяк [3] розглядають діяльність банків на ринку ОВДП як чинник фінансово–інтермедіаційного парадоксу та ефекту витіснення кредитування економіки. Питання збалансованості кредитно–депозитної діяльності банків через показник співвідношення кредитів до депозитів аналізує F. Soatov [4].

Проблеми цифровізації банківських послуг висвітлені у працях А. Болдової та А. Болдова [6], М. Забаштанського і Т. Забаштанської [12], а також С. G. Cosmulese, А. Жаворонок, Р. Грешко, Н. Островська, В. Харабара та В. Ткач [13], які досліджують вплив фінтеху на трансформацію банківського сектору. Особливості депозитної політики банків в умовах воєнної економіки розглядають Н. Козій і С. Вертій [7], тоді як О. Тарасенко, П. Анікейчик і С. Сергіянський [8] акцентують увагу на ролі депозитних ресурсів у забезпеченні функціонування кредитного ринку та фінансової безпеки.

Важливе значення для даного дослідження також мають праці І. Гужви, Є. Іванова [10], а також аналітичні дослідження Державного науково–дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки, Федерації роботодавців України та CMD–Ukraine [9], у яких обґрунтовується необхідність розширення довгострокового фінансування виробничих та інвестиційно–орієнтованих секторів економіки. Водночас, попри значний науковий доробок, недостатньо дослідженим залишається питання асиметрій розвитку кредитних і депозитних банківських послуг в умовах фінтех–трансформації та їх впливу на ефективність фінансового посередництва й ресурсне забезпечення економічного розвитку.

Метою статті є дослідження асиметрій розвитку кредитних і депозитних банківських послуг в Україні в умовах фінтех–трансформації, а також оцінювання їх впливу на реалізацію функцій фінансового посередництва та ресурсне забезпечення економіки.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано статистичний та порівняльний аналіз для оцінювання динаміки розвитку кредитних і депозитних банківських послуг; метод відносних величин – для розрахунку показників кредитного та депозитного проникнення, співвідношення кредитів до депозитів і ОВДП до депозитної бази банків; структурний аналіз – для дослідження особливостей формування кредитних і депозитних портфелів; графічний і табличний методи – для систематизації та візуалізації отриманих результатів; методи узагальнення, синтезу та логічного аналізу – для обґрунтування асиметрій розвитку банківських послуг в умовах фінтех–трансформації.

Виклад основного матеріалу. Питання взаємозалежності фінансового ринку та реального сектору економіки зберігають стійку наукову актуальність, що зумовлено необхідністю підвищення ефективності забезпечення попиту на фінансові послуги та посилення ролі фінансового посередництва у процесах економічного відтворення. Функціональне призначення фінансового ринку полягає у перерозподілі фінансових ресурсів з метою їх спрямування у найбільш продуктивні сфери застосування, що формує основу інвестиційних процесів та забезпечує економічне зростання. У банкоцентричній моделі фінансової системи України ключова роль у реалізації цих функцій належить банківському сектору, зо–

крема кредитним і депозитним послугам як базовим інструментам акумуляції та трансформації ресурсів. Депозитні послуги формують ресурсну основу банківської діяльності, тоді як кредитні забезпечують трансмісію цих ресурсів у реальний сектор економіки. Порушення узгодженості між процесами залучення депозитів і надання кредитів свідчить про деформацію механізмів фінансового посередництва та неповною мірою реалізовану функцію банківської системи щодо підтримки економічної активності.

У сучасних умовах трансформації фінансового середовища, зумовленої розвитком фінтеху, характер взаємодії між кредитними та депозитними послугами зазнає суттєвих змін. Цифровізація банківських продуктів, розширення каналів доступу до фінансових сервісів та інтеграція фінансових технологій підвищують доступність і зручність як депозитних, так і кредитних послуг, водночас змінюючи поведінкові моделі споживачів і параметри функціонування банків. Проте зазначені процеси не супроводжуються пропорційною динамікою розвитку обох сегментів, що проявляється у формуванні асиметрій. Під асиметріями розвитку кредитних і депозитних послуг доцільно розуміти нерівномірність темпів нарощення відповідних портфелів, наявність структурних розривів між обсягами залучених ресурсів і їх трансформацією у кредитні вкладення, а також часткове незадоволення попиту економічних агентів на банківське фінансування. Така диспропорційність обмежує можливості ефективного перерозподілу фінансових ресурсів і знижує потенціал банківського сектору у забезпеченні сталого економічного розвитку.

Водночас результати сучасних досліджень підтверджують, що забезпечення узгодженості між різними складовими фінансового розвитку є критично важливим для досягнення інклюзивних ефектів. В Україні спостерігається розрив між зростанням фінансової інклюзії та скороченням фінансової глибини, що проявляється у зниженні співвідношення кредитів до ВВП при відносно меншому скороченні депозитної бази та загальної ліквідності [1]. Така ситуація свідчить про те, що розширення доступу до фінансових послуг, зумовлене цифровізацією та розвитком платіжної інфраструктури, не супроводжується належною трансформацією акумульованих ресурсів у кредитні вкладення, що обмежує здатність фі-

нансової системи забезпечувати якісну інклюзію та виконувати інвестиційну функцію. Тому досягнення інклюзивного розвитку вимагає не лише розширення доступу до банківських послуг, але й забезпечення їх структурної узгодженості, насамперед між депозитною базою та кредитною активністю банків.

Зазначені тенденції знаходять своє відображення у динаміці основних сегментів банківських послуг (рис. 1). Наведена динаміка підтверджує загальну тенденцію до зростання обсягів як кредитних, так і депозитних банківських послуг упродовж 2021–2025 рр. При цьому обсяги депозитних послуг демонструють більш інтенсивну та стійку висхідну траєкторію: з 1 503 909 млн грн у 2021 р. до 3 238 877 млн грн у 2025 р. Водночас кредитні послуги характеризуються значно помірнішою динамікою, з певним зниженням у 2022–2023 рр. та подальшим поступовим відновленням до 1 197 680 млн грн у 2025 р. Загалом обидва сегменти ринку зростають, однак отримані результати свідчать про те, що депозитна база банківського сектору нарощується значно швидшими темпами порівняно з кредитною активністю.

Вивчаючи причини асиметрії між кредитними та депозитними послугами банків України варто розглядати зависокі ризики кредитування, що обумовлює пошук альтернативних шляхів розміщення банківських активів. У цьому руслі справедливо підкреслюють вітчизняні науковці про кредитну дисфункцію банківської системи та існування ефекту витіснення на ринку позикових капіталів: «...банки надавали перевагу менш ризиковим вкладенням у державні облігації, що забезпечували гарантовану дохідність, замість активного розширення кредитування економіки, особливо в період воєнної невизначеності» [3, с.290]. Таку дисфункцію та ефект витіснення ідентифікують за допомогою низки показників, особливий інтерес серед них у контексті даного дослідження становить показник співвідношення обсягу ОВДП у портфелях банків до їх депозитної бази, який, по суті, є альтернативою співвідношенню кредитів і депозитів та вказує на переорієнтацію банківських ресурсів із кредитування реального сектору на фінансування державного боргу, відображаючи ступінь витіснення кредитної активності операціями з державними цінними паперами. Співвідношення ОВДП до депозитів банків становило: 2021 р. – 40,2%; 2022 р.

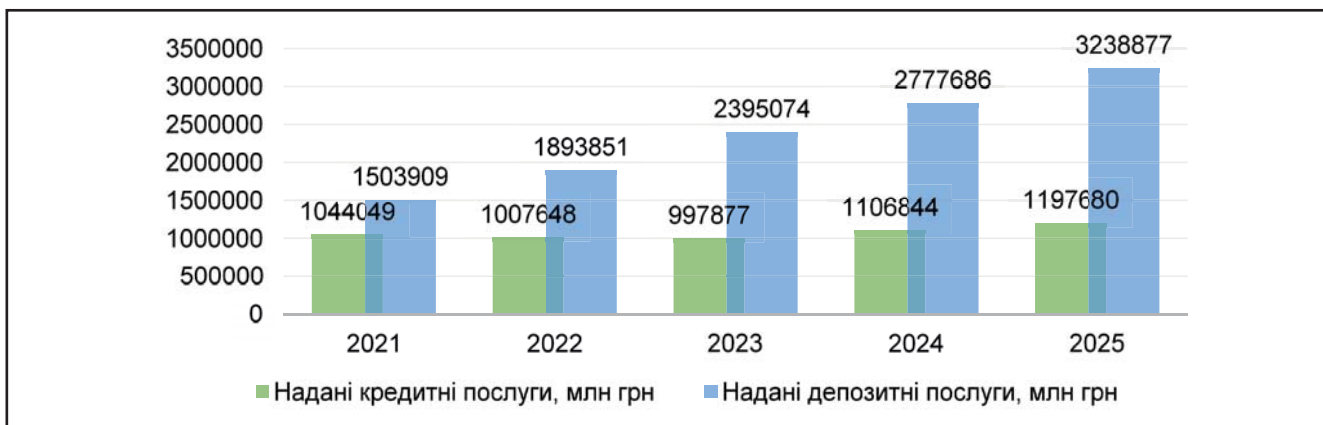

Рисунок 1. Динаміка наданих кредитних і депозитних послуг банків у 2021–2025 рр., млн грн

Джерело: побудовано автором за [2].

– 28,12%; 2023 р. – 30,66%;, 2024 р. – 35,7%. Такі показники вказують, що отримані депозити спрямовуються в безпечні та прибуткові активи у вигляді ОВДП. Це додатковий чинник асиметрії розвитку кредитних та депозитних послуг у межах української банківської системи.

У сучасній банківській практиці одним із ключових індикаторів оцінювання збалансованості кредитно–депозитної діяльності є показник співвідношення кредитів до депозитів (Loan-to-Deposit Ratio, LDR), який характеризує рівень трансформації залучених депозитних ресурсів у кредитні вкладення. Його економічний зміст полягає у відображенні того, наскільки активно банки використовують депозитну базу для фінансування економіки через кредитні операції. Високі значення LDR свідчать про агресивнішу кредитну політику та підвищення ризиків ліквідності, тоді як надто низькі значення можуть вказувати на надлишкову ліквідність і недостатню активність банків у виконанні функції фінансового посередництва. У сучасних дослідженнях та банківській практиці оптимальним переважно вважається діапазон 80–90 %, який забезпечує відносний баланс між ліквідністю та прибутковістю банківської діяльності [4]. За таких умов показник LDR може розглядатися як важливий індикатор структурної узгодженості між депозитними та кредитними банківськими послугами.

Результати розрахунків, які наведені в таблиці (табл. 1), свідчать про формування стійкої асиметрії у розвитку кредитних та депозитних банківських послуг упродовж 2021–2025 рр. Зокрема, темпи приросту депозитної бази впродовж усього досліджуваного періоду перевищували темпи приросту кредитного портфеля,

а у 2022–2023 рр. кредитна активність банків фактично перебувала у стагнаційному стані на тлі суттєвого нарощення депозитних ресурсів. Це підтверджує наявність структурного розриву між процесами акумуляції ресурсів та їх трансформацією у кредитні вкладення, що є одним із проявів асиметричності розвитку ключових сегментів банківських послуг. За таких умов доцільним є додаткове оцінювання співвідношення кредитів до депозитів (LDR), яке характеризує рівень використання депозитної бази для кредитування економіки та відображає ефективність реалізації банками функції фінансового посередництва.

Як свідчать дані Європейського центрального банку, у низці європейських країн значення показника співвідношення кредитів до депозитів суттєво перевищує відповідні показники української банківської системи. Зокрема, станом на 2025 р. у Німеччині значення LDR становило 112,01%, у Нідерландах – 109,54%, у Франції – 104,12%, в Іспанії – 96,61%, тоді як розрахований для України показник у 2025 р. складав лише 37%. Це свідчить про значно вищий рівень трансформації депозитних ресурсів у кредитні вкладення в європейських банківських системах порівняно з українською практикою функціонування банківського сектору [5].

Попри те, що впровадження технологічних інновацій у сучасних умовах сприяє інтенсифікації розвитку банківського сектору, забезпечуючи розширення технологічної та операційної інклюзії, диспропорції між розвитком кредитних і депозитних послуг продовжують зберігатися. Водночас цифровізація фінансових сервісів та інтеграція фінтех–рішень суттєво трансформували підходи банківських установ до обслу–

Таблиця 1. Показники асиметричності розвитку кредитних та депозитних послуг банків у 2021–2025 рр., %

Показники / роки	2021	2022	2023	2024	2025
Співвідношення кредитів до депозитів, %	69,4	53,2	41,7	39,9	37,0
Темп приросту наданих кредитів, %	110,1	96,5	99,0	110,9	108,2
Темп приросту залучених депозитів, %	111,6	126,0	126,5	116,0	116,6

Джерело: обраховано автором.

говування клієнтів, сприяючи розширенню клієнтської бази та нарощенню як кредитного, так і депозитного портфелів. Серед ключових напрямів розвитку депозитних і кредитних банківських послуг, що забезпечили відповідні трансформаційні процеси, доцільно виокремити [6]:

- «швидке здійснення регулярних платежів та переказів;
- отримання інформації про стан рахунку та історію платежів в будь-який час, не виходячи з дому;
- економія часу на відвідуванні відділень банків;
- подання заявки на відкриття кредитного чи депозитного рахунків, замовлення кредитної картки та збільшення кредитного ліміту по ній;
- доступ до інформації по кредитному чи депозитному рахунках;
- оформлення страхового полісу;
- зменшення тарифів та комісій за користування послугами;
- своєчасні комунальні платежі і рахунки;
- отримання інших видів послуг в реальному часі».

Водночас, попри глибоку інтеграцію цифрових технологій у функціонування банківської системи, що забезпечила підвищення швидкості обслуговування, доступності фінансових сервісів, розширення можливостей моніторингу операцій та загальної

інклюзивності кредитних і депозитних послуг, цифровізація не усунула структурних диспропорцій між цими сегментами. Більше того, технологічна модернізація переважно сприяла активнішому залученню депозитних ресурсів та розвитку платіжної інфраструктури, тоді як відповідне розширення кредитної активності залишалося обмеженим, що зумовило збереження асиметричності у розвитку кредитних і депозитних банківських послуг.

Структура кредитного та депозитного портфелю українських банків у 2021–2025 рр. у розрізі термінів надання зображена в таблиці (табл. 2). Слід підкреслити, що в депозитних послугах переважають депозити на вимогу та короткострокові депозити. Це вказує на відсутність стійкої довгострокової пасивної бази, що могла б слугувати джерелом кредитної активності. І хоча науковці підкреслюють, що об'єктивною причиною зростання обсягів спожитих депозитних послуг є стійка довіра до банківського сектору та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [7], висока частка депозитів на вимогу може свідчити про збереження обережної поведінки вкладників і переважання короткострокових мотивацій у процесі розміщення коштів.

Цілком погоджуємось із науковцями О. Тарасенко, П. Анікейчик та С. Сергіянським, які підкреслюють, що ринок депозитних послуг впливає на систему

Таблиця 2. Структура портфелів кредитних та депозитних послуг банків у розрізі термінів надання у 2021–2025 рр., %

Показники / роки	2021	2022	2023	2024	2025
КРЕДИТНІ ПОСЛУГИ (питома частка кожного виду, %)					
Короткострокові	51,6	52,3	51,3	50,4	43,5
Середньострокові	34,1	33,0	33,1	34,6	41,2
Довгострокові	14,3	14,7	15,6	15	15,3
ДЕПОЗИТНІ ПОСЛУГИ (питома частка кожного виду, %)					
На вимогу	67,0	72,5	67,4	69,5	71,5
Короткострокові	23,3	20,6	27,9	24,4	23,1
Середньострокові	8,6	6,1	4,0	5,3	4,7
Довгострокові	1,1	0,8	0,7	0,8	0,7

Джерело: обраховано автором.

фінансової безпеки. Цей аспект становить особливу актуальність в контексті асиметрій між кредитними та депозитними послугами, що є об'єктом даного дослідження. «Депозити є основним і найдешевшим джерелом створення фінансових ресурсів комерційних банків. Надходження депозитів фізичних та юридичних осіб у банківську систему забезпечують функціонування кредитного ринку і створюють надійну базу для кредитування національної економіки» [8]. Таким чином, зниження депозитної активності стає причиною пошуку банками додаткових джерел формування пасивів, що в кінцевому підсумку стає причиною здорожчання кредитних послуг та підвищує ризики кредитування.

Структура наданих кредитних послуг свідчить про переважання короткострокового кредитування, що узгоджується зі структурою залучених депозитних ресурсів банківської системи. Довгострокові кредити банків в аналізованому періоді не досягли рівня 16% кредитного портфелю. Натомість споживчі кредити становили близько половини портфелю. Оцінюючи кредитні портфелі українських банків можна констатувати чітку орієнтацію на швидкий оборот капіталу. В більшій мірі кредити надавались підприємствам торгівлі, сільського господарства, що склало понад 50% та забезпечувало поповнення їх оборотного капіталу. Натомість мізерною залишалася частка кредитування підприємств, де життєвий цикл виробничого процесу значно довший (переробна промисловість, будівництво). Така структура кредитного портфелю загалом корелює із сучасними структурними особливостями української економіки, для яких характерне переважання секторів із швидким оборотом капіталу та нижчим рівнем виробничої складності, тоді як галузі з тривалим виробничим циклом і вищою доданою вартістю залишаються менш забезпеченими фінансовими ресурсами [9]. Водночас у сучасних умовах цифровізація банківських послуг не супроводжується належним розширенням довгострокового фінансування виробничих та інвестиційно-орієнтованих секторів економіки, потреба у якому залишається критично важливою для розвитку національного виробничого потенціалу та реалізації структурної модернізації економіки [10].

Динаміка процентних ставок, наведена на діаграмі (рис. 2), демонструє збереження суттєвого розриву між вартістю кредитних і депозитних банківських послуг упродовж 2021–2025 рр.

Зокрема, середньозважені ставки за кредитами резидентам у досліджуваному періоді залишалися майже вдвічі вищими порівняно зі ставками за новими депозитами, що обумовлено необхідністю формування банківської процентної маржі та компенсації кредитних ризиків. Водночас процентні ставки виступають одним із ключових чинників формування попиту на кредитні та депозитні послуги. Висока вартість кредитних ресурсів стримує попит на кредитування з боку населення та бізнесу, особливо у сегменті довгострокових позик, тоді як низький рівень дохідності депозитів може послаблювати мотивацію до заощадження коштів у банківській системі, зокрема за наявності альтернативних напрямів інвестування та збереження капіталу. Наприклад, в окремі періоди спостерігалось перевищення вартості середньої ставки ОВДП перед середніми ставками гривневих кредитів для бізнесу.

У цьому контексті окремі дослідження також підкреслюють, що цифрова трансформація ринку кредитних послуг має бути спрямована не лише на підвищення доступності фінансових сервісів, але й на забезпечення достатнього ресурсного потенціалу для інноваційного розвитку національної економіки [12]. Цифрова трансформація банківського сектору має асиметричний характер та не формує універсальної моделі розвитку фінансових послуг. Зокрема, у країнах із високим рівнем цифровізації відбувається поступове витіснення традиційної банківської інфраструктури дистанційними каналами обслуговування, тоді як у країнах із нижчим рівнем розвитку фінансових технологій цифрові сервіси продовжують функціонувати паралельно з фізичною мережею банківських установ. Для України характерною є модель прискореної цифрової трансформації, за якої скорочення фізичної банківської інфраструктури супроводжується інтенсивним розвитком мобільного банкінгу, дистанційних фінансових сервісів та безготівкових розрахунків [13].

У сучасних умовах цифровізація банківських послуг повинна забезпечувати не лише підвищення операційної ефективності банківських установ та зручності обслуговування клієнтів на мікрорівні, але й формувати позитивний макроекономічний ефект через активізацію фінансового середництва, підтримку процесів створення доданої вартості, розширення інвестиційної активності та стимулювання економічного відновлення. За та-

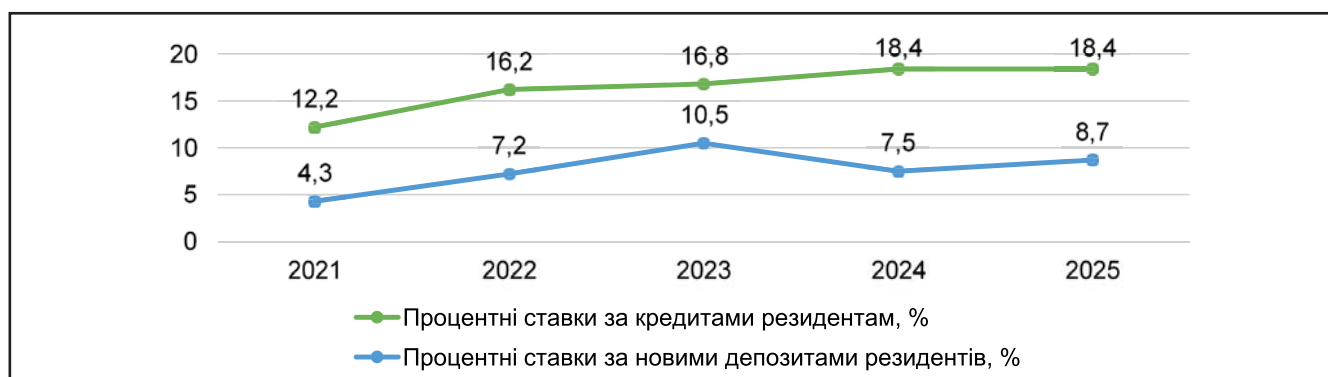

Рисунок 2. Динаміка процентних ставок за кредитними та депозитними послугами банків у 2021–2025 рр., % (середньозважені ставки в річному обчисленні)

Джерело: побудовано автором за даними [11].

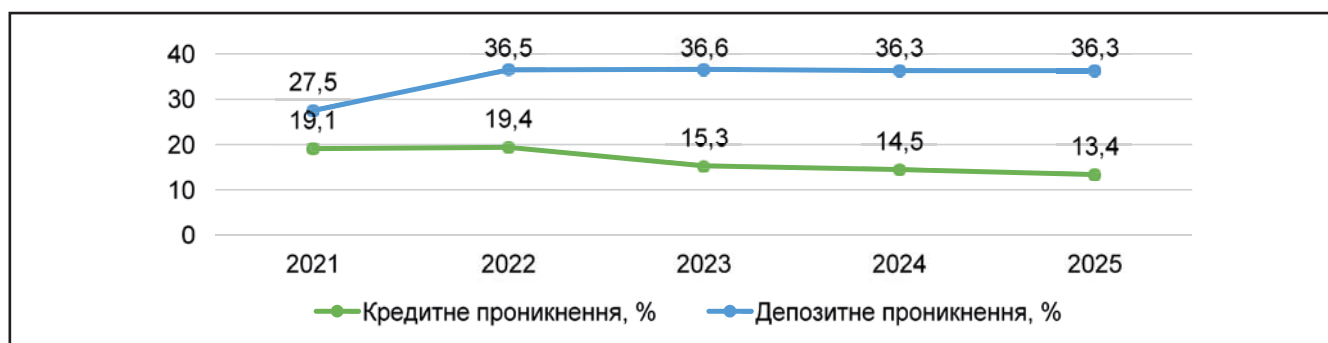

Рисунок 3. Показники кредитного та депозитного проникнення в економіку України у 2021–2025 рр., %

Джерело: побудовано автором за [14].

ких умов особливого значення набуває оцінювання рівня кредитного та депозитного проникнення в економіку, що дозволяє визначити ступінь залучення банківського сектору до процесів ресурсного забезпечення економічного розвитку.

Як свідчать дані, наведені на діаграмі (рис. 3), упродовж 2021–2025 рр. в Україні спостігалось поглиблення асиметрії між показниками кредитного та депозитного проникнення. Зокрема, рівень депозитного проникнення зріс із 27,5% до 36,3% ВВП, тоді як кредитне проникнення, навпаки, скоротилося з 19,1% до 13,4% ВВП. Це вказує на зростання масштабів акумуляції фінансових ресурсів банківською системою без відповідного розширення її участі у кредитному забезпеченні економіки.

В умовах воєнної економіки додатковими драйверами розвитку кредитних послуг виступають державні програми підтримки бізнесу та населення, спрямовані на компенсацію вартості кредитних ресурсів, підтримку ліквідності підприємств та збереження економічної активності. Водночас низький рівень кредитного проникнення в економіку свідчить про обмежену дію природних ринко-

вих механізмів розвитку кредитування. Більше того, суттєва роль державних програм у формуванні динаміки кредитного портфеля частково нівелює можливість оцінювання реальної ринкової активності банків у сфері кредитних послуг. Зокрема, приріст кредитів у межах програми «5–7–9%» за рік становив 17 млрд грн та забезпечив близько 12% внеску в загальний приріст гривневих чистих кредитів бізнесу, що підтверджує вагомий вплив механізмів державного стимулювання на функціонування ринку банківського кредитування [15].

Отримані результати підтверджують складність і багатокомпонентність трансформаційних процесів, що відбуваються на ринку банківських послуг України в умовах цифровізації та фінтех-трансформації.

Висновки

Проведене дослідження дозволило встановити, що розвиток кредитних і депозитних банківських послуг в Україні в умовах характеризується наявністю стійких структурних асиметрій, які проявляються у нерівномірності динаміки відповідних сегментів банківського ринку, деформації механізмів фінансового посередництва та недостатньо-

му рівні трансформації акумульованих ресурсів у кредитне забезпечення економіки. Встановлено, що впродовж 2021–2025 рр. депозитна база банківського сектору демонструвала суттєво вищі темпи зростання порівняно з кредитною активністю банків, тоді як показник співвідношення кредитів до депозитів мав стійку тенденцію до зниження та суттєво поступався аналогічним показникам окремих європейських країн. Це свідчить про послаблення ролі банківської системи у забезпеченні перерозподілу фінансових ресурсів на користь реального сектору економіки.

Обґрунтовано, що цифровізація та інтеграція фінтех-рішень забезпечили підвищення доступності, швидкості та інклюзивності банківських послуг, однак не усунули існуючих диспропорцій між депозитними та кредитними сегментами. Навпаки, розвиток цифрових фінансових сервісів в українських умовах значною мірою супроводжувався активізацією процесів акумуляції ресурсів і розширенням платіжної інфраструктури без відповідного посилення кредитної трансмісії. Водночас встановлено, що важливими чинниками асиметрії залишаються висока частка короткострокових депозитів і кредитів, переорієнтація банківських ресурсів на операції з ОВДП, підвищені кредитні ризики, а також суттєва роль державних програм підтримки кредитування в умовах воєнної економіки.

Отримані результати підтверджують необхідність переорієнтації цифрової трансформації банківського сектору не лише на підвищення операційної ефективності фінансових сервісів, але й на посилення здатності банківської системи забезпечувати довгострокове фінансове посередництво, підтримку інвестиційної активності та структурної модернізації економіки. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі доцільно пов'язувати з оцінюванням впливу окремих фінтех-інструментів на ефективність кредитної трансмісії, фінансову глибину та якість ресурсного забезпечення економічного розвитку в умовах цифровізації банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Shapoval Yu. Financial depth and financial inclusion as a catalyst for social finance in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2025. № 20(4). Pp. 215–227. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.20\(4\).2025.17](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.20(4).2025.17)
2. Грошово-кредитна статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>

3. Вергелюк Ю. Ю., Ганцяк М. О. Діяльність банків України на ринку ОВДП як чинник фінансово-інтермедіаційного парадоксу. *Проблеми економіки*. 2025. №1. С. 288–295. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-288-295>

4. Soatov F. K. u. The loan-to-deposit ratio and its impact on bank profitability. *World Economics and Finance Bulletin*. 2025. Vol. 47. P. 5–11. URL: <https://scholarexpress.net/index.php/wefb/article/view/5255>

5. European Central Bank. Funding structure indicators of EU banks. *ECB Data Portal*. 2025. URL: <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/banking-supervision/funding>

6. Болдова А., Болдов А. Діджиталізація банківських сервісів як передумова подальшого розвитку фінансового простору України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-8>

7. Козій Н. С., Вертій С. С. Депозитна політика банків в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 3(273). С. 135–141. DOI: doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-273-135-141

8. Тарасенко О., Анікейчик П., Сергіянський С. Вплив ринку депозитних послуг на систему фінансової безпеки України. *Науковий вісник Полісся*. 2025. № 2 (31). С. 400–410. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2\(31\)-400-410](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2(31)-400-410)

9. Стратегічні орієнтири поглиблення торговельно-економічних відносин України з країнами Європейського Союзу в умовах набуття Україною офіційного статусу кандидата на вступ до ЄС. ФПУ, ДНДІІМЕ, CMD-Ukraine. Київ, 2025. 198 с. URL: <https://dndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Strategichni-orientiry.pdf>

10. Гужва І. Ю., Іванов Є. І. Стратегічні орієнтири активізації торговельно-економічного співробітництва України та ЄС. *Економіка України в умовах воєнного часу: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*. м. Київ. 20 грудня 2024 р. ДНДІІМЕ. С. 12–16. URL: https://dndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Zbirnik_tez_2024.pdf#page=12

11. Статистика фінансового сектору. Процентні ставки за кредитами та депозитами. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>

12. Забаштанський М. М., Забаштанська Т. В. Роль цифрової трансформації ринку кредитних послуг в інноваційному розвитку національної економіки. *Бізнес Інформ*. 2023. № 12. С. 330–335. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-330-335>

13. Cosmulese C. G., Zhavoronok A., Greshko R., Ostrovska N., Kharabara V., Tkach V. FinTech as a factor

of asymmetric transformation of the banking sector: European experience and potential for Ukraine. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 2026. Vol. 104. No. 2. P. 138–153. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18454300>

14. Валовий внутрішній продукт. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

15. Пишний А. Відверто про кредитування. Інтерфакс-Україна. 2026. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/1146621-amp.html>

References:

1. Shapoval, Yu. (2025). Financial depth and financial inclusion as a catalyst for social finance in Ukraine. *Banks and Bank Systems*, 20(4), 215–227. [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.20\(4\).2025.17](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.20(4).2025.17).

2. Hroshovo-kredytna statystyka. NBU. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (in Ukrainian).

3. Verheliuk, Yu. Yu., & Hantsiak, M. O. (2025). Diialnist bankiv Ukrainy na rynku OVDP yak chynnyk finansovo-intermediatsiinoho paradoksu. *Problemy ekonomiky*, (1), 288–295. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-288-295> (in Ukrainian).

4. Soatov, F. K. u. (2025). The loan-to-deposit ratio and its impact on bank profitability. *World Economics and Finance Bulletin*, 47, 5–11. Retrieved from <https://scholarexpress.net/index.php/wefb/article/view/5255>.

5. European Central Bank. (2025). Funding structure indicators of EU banks. ECB Data Portal. Retrieved from <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/banking-supervision/funding>.

6. Boldova, A., & Boldov, A. (2022). Didzhytalizatsiia bankivskykh servisiv yak peredumova podalshoho rozvytku finansovoho prostoru Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*, (42). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-8> (in Ukrainian).

7. Kozii, N. S., & Vertii, S. S. (2024). Depozytna polityka bankiv v umovakh voiennoho stanu. *Aktualni problemy ekonomiky*, 3(273), 135–141. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-273-135-141> (in Ukrainian).

8. Tarasenko, O., Anikeichyk, P., & Serhiianskyi, S. (2025). Vplyv rynku depozytnykh posluh na systemu finansovoi bezpeky Ukrainy. *Naukovyi visnyk Polissia*, 2(31), 400–410. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2\(31\)-400-410](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2(31)-400-410) (in Ukrainian).

9. FRU, DNDIIME, & CMD-Ukraine. (2025). Stratehichni oriientyry pohlyblennia torhovelno-ekonomichnykh vidnosyn Ukrainy z krainamy Yevropeiskoho Soiuzu v umovakh nabuttia Ukrainoiu ofitsiinoho statusu kandy-

data na vstup do YeS. Kyiv. Retrieved from <https://dndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Strategichi-oriientyry.pdf> (in Ukrainian).

10. Huzhva, I. Yu., & Ivanov, Ye. I. (2024). Stratehichni oriientyry aktyvizatsii torhovelno-ekonomichnoho spivrobitnytstva Ukrainy ta YeS. In *Ekonomika Ukrainy v umovakh voiennoho chasu: Materialy IV Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii* (pp. 12–16). Kyiv: DNDIIME. Retrieved from https://dndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Zbirnik-tez_2024.pdf#page=12 (in Ukrainian).

11. Statystyka finansovoho sektoru. Protsentni stavky za kredytamy ta depozytamy. NBU. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (in Ukrainian).

12. Zabashtanskyi, M. M., & Zabashtanska, T. V. (2023). Roltsyfrovoi transformatsii rynku kredytnykh posluh vinnovatsiinomu rozvytku natsionalnoi ekonomiky. *Biznes Inform*, (12), 330–335. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-330-335> (in Ukrainian).

13. Cosmulese, C. G., Zhavoronok, A., Greshko, R., Ostrovska, N., Kharabara, V., & Tkach, V. (2026). FinTech as a factor of asymmetric transformation of the banking sector: European experience and potential for Ukraine. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 104(2), 138–153. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18454300>.

14. Valovy vnutrishnii produkt. Minfin. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (in Ukrainian).

15. Pyshnyi, A. (2026). Vidverto pro kredyтування. Інтерфакс-Україна. Retrieved from <https://interfax.com.ua/news/blog/1146621-amp.html> (in Ukrainian).

Дані про автора

Мельник Віталій Володимирович,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1168-7302>
e-mail: vitmelnyk@proton.me

Data about the author

Vitalii Melnyk,

PhD student, State Research Institute for Informatization and Economic Modeling

e-mail: vitmelnyk@proton.me

Надходження статті до редакції 25.03.2026

Прийнято до друку 10.04.2026

Опубліковано 29.04.2026